

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולחן בן הרב ישראל זצ"ל

עיר שיש בה מפולת

(המשך משנה): וכן עיר שיש בה דבר או מפולת (שחומותיה והבתים נופלין ברוח) - אותה העיר מתענה ומתרעת, וכל סביבותיה מתענות ולא מתריעות. רבי עקיבא אומר: מתריעות ולא מתענות.

(כ' ב') **תנו רבנן:** מפולת שאמרו, (דוקא כשנפלו חומות) בריאות ולא רעועות. (ודוקא כשנפלו חומות) שאינן ראויות ליפול, ולא הראויות ליפול.

(ומקשה) הי ניהו בריאות הי ניהו שאינן ראויות ליפול (היינו הר)? הי נינהו רעועות הי ניהו ראויות ליפול (היינו הר)? (ומתרץ) לא צריכא (הא דקתני שאינן רעועות וראויות ליפול), דנפלו מחמת גובהיהו, אי נמי דקיימן אגודא דנהרא.¹

שיטות הראשונים

בכמה בתים נחשב מפולת: כתב הרמב"ם "על המפלת כיצד? הרי שרבתה בעיר מפלת כתלים בריאים שאינם עומדים בצד הנהר - הרי זו צרה, ומתענים ומתריעים עליה." וכתב ריטב"א, ולא נתן הרב שיעור למפולת. ואפשר דשיעורם בג' בתים.² והשו"ע העתיק דברי הרמב"ם.³

תענית על רעידות אדמה וסופות: כתב הרמב"ם "וכן על הרעש ועל הרוחות שהם מפילין את הבגין והורגין - מתענין ומתריעין עליהן." וכן פסק השו"ע.⁴

ערים שסביבות אותה עיר: פסק הרמב"ם כחכמים, וכתב, "כל עיר שיש בה צרה מכל אלו - אותה העיר מתענה ומתרעת עד שתעבר הצרה, וכל סביבותיה מתענות ולא מתריעות, אבל מבקשים עליהם רחמים." וכן פסק השו"ע.⁵

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות תענית, סימן תקעו)

ד. וכן מתענין על המפלת שבבעיר. כיצד, הרי שרבתה בעיר מפלת כתלים בריאים שאינן עומדין בצד הנהר, הרי זה צרה ומתענין ומתריעין עליה; וכן על הרעש ועל הרוחות שהם מפילין הבגין והורגים, מתענים ומתריעין עליהם.
יב. כל עיר שיש בה צרה מכל אלו, אותה העיר מתענה וזועקין בתפלה ומתחננים ומתריעין בשופר עד שתעבר הצרה; וכל סביבותיה מתענות אבל לא מתריעות, אבל מבקשים עליהם רחמים...

¹. שאף על פי שהיא בריאה, ראויה היא ליפול, שהמים מפילין אותה, שמקלקלין את הקרקע ושוחקין את היסוד (ולא מתענים כשנפלו). רש"י.

². דומיא דדבר דהוי בג' מתים. אלא דהכא ליכא הפרישא בין עיר גדולה לעיר קטנה, ולא בין יום אחד לג' ימים. ריטב"א.

³. והובאו דבריו במשנ"ב (תקעו, ד, ס"ק יא).

⁴. או"ח תקעו, ד. מקורות: רמב"ם (הל' תעניות ב, יב).

⁵. או"ח תקעו, א. וסעי' יב. מקורות: רמב"ם (הל' תעניות ב, ב).